

УДК 338.48(560)

ТУРЕЧЧИНА ЯК НАПРЯМ ВІЌНОГО ТУРИЗМУ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Світлана Юрченко, Олена Юрченко

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
пл. Свободи, 4, м. Харків, Україна, 61022,
e-mail: svetlros@mail.ru*

Розглянуто Турецьку Республіку як один з найважливіших напрямів віізного туризму на міжнародному туристичному ринку. Охарактеризовано головні передумови розвитку віізного туризму в країні на сучасному етапі та його роль в економічному розвитку Туреччини. Розглянуто динаміку туристичних прибуттів й прибутків від туризму. Виявлено основні напрями потоків туристів. Показано значення державної туристичної політики, розкрито сутність Стратегії розвитку туризму Туреччини до 2023 року, яка передбачає цілорічне використання туристичних ресурсів, розширення географії туризму, створення світового бренду «Туреччина-курорт». Спрогнозовано кількість туристичних прибуттів у країну на найближчі 5 років. Розглянуто проблеми туристичного бізнесу, основні види туризму в Туреччині й визначено перспективи його розвитку. Відображено зміни в рейтингу конкурентоспроможності Туреччини на міжнародному ринку туризму.

Ключові слова: туризм, віізний туризм, стратегія розвитку туризму Туреччини, диверсифікованість туристських послуг, конкурентоспроможність.

Завдяки гармонійній комбінації східного колориту й західного сервісу відпочинку у Туреччині завжди яскравий і незабутній. Для туристів усього світу Турецьке узбережжя є одним із найпопулярніших місць відпочинку. Розвинена туристична інфраструктура, великий вибір готелів для туристів з різним рівнем достатку, висока якість, комфорт і сприятливий клімат роблять відпочинок у Туреччині можливим практично цілий рік. За порівняно нетривалий проміжок часу Туреччина стала великим центром віізного туризму. Вивчення досвіду стрімкого розвитку туристської сфери в Туреччині особливо важливе для країн, що обрали туризм як пріоритетний розвиток економіки, у тім числі і для України.

Дослідженню різних аспектів туристичної діяльності в Турецькій Республіці присвячено значну кількість наукових праць. Зокрема, чинники привабливості Туреччини для туристів проаналізовано В. Ю. Воскресенським, Т. В. Горячіною, І. Г. Ярич, С. О. Романцовою, О. А. Хорошевим, а також турецькими дослідниками Н. Кескін, М. Гухадар та ін. Основні види туризму, що одержали розвиток у Туреччині, описано О. О. Романовим, Р. Г. Саакянц. Законодавчо-економічні передумови розвитку індустрії туризму в Туреччині охарактеризовано О. М. Погореловим, О. С. Лиевим. Однак у Туреччині, де туризм визнано пріоритетним напрямом, відбуваються постійні впровадження інновацій у цю сферу. Отож вивчення тенденцій і особливостей

розвитку Туреччини як напрямку виїзного туризму вважаємо актуальним.

Ціль статті – висвітлити особливості й тенденції розвитку туристичної діяльності в Туреччині як одного із привабливих напрямів виїзного туризму на сучасному етапі.

Турецька Республіка має сприятливе економіко-географічне положення для розвитку туризму, слугує своєрідним мостом, що зв'язує Європу та Азію. Її територію обмивають Середземне, Егейське, Чорне і Мармурове моря. Межує вона із Грецією, Болгарією, Грузією, Вірменією, Азербайджаном, Іраном, Іраком і Сирією.

Чисельність населення Туреччини станом на 1.01.2013 р. становила 75,6 млн осіб [9]. Це перша країна у світі, де мусульманська релігія відокремлена від держави. Проте здебільшого сфери життя суспільства пронизані ідеями ісламу, який сповідує близько 90 % населення. Діє 78 тис. мечетей. До інших релігій турки ставляться доволі толерантно. Зареєстрована 321 громада різних християнських тлумачень і напрямів, 36 іудейських синагог. Відношення турків до всіх релігій демонструє побудований 2009 р. у Белеку «Сад релігій»: на невеликій площі розмістилося три храми – церква, мечеть і синагога [7].

Комбінація розчленованих ущелин і увінчаних сніговими вершинами гірських хребтів із глибокими улоговинами, великих сухих нагір'їв з вічнозеленими приморськими рівнинами, що потопають у багатій субтропічній рослинності, надають країні неповторності.

На заході й півдні країни панує середземноморський клімат зі спекотним і сухим літом і теплою дощовою зимою. Тому Анталію та прилягаючий район називають Турецькою Рив'єрою. На центральних рівнинах переважає континентальний клімат з відносно спекотним і сухим літом та холодною зимою, у східних районах – різкоконтинентальний клімат. Узбережжя Чорного моря має клімат перехідний від середземноморського до вологого субтропічного.

На території Туреччини знаходять свідчення найдавніших цивілізацій. Творіння хетів, що залишилися, асирійців, вавілонців, персів, унікальна комбінація різних природних, історичних і культурних цінностей, 2 з 7-ми чудес світу сприяють розвитку туризму в країні. Туристів залучає також різноманітність турецької кухні, фольклору, гостинність населення, недоторкана, порівняно з місцями масового туризму, природа, сучасна туристична інфраструктура, висока якість послуг за порівняно низьких цін. Сьогодні сфера туристичних послуг є однією з галузей економіки країни, що доволі динамічно розвиваються.

Розвиток туризму в Туреччині корелює з економічним зростанням. У Глобальному рейтингу країн і територій світу за показником ВВП (789,3 млрд дол. США) Туреччина 2012 р. зайняла 17-те місце [6]. За прогнозами СЕВР, до 2022 р. турецька економіка підніметься на 16-те місце [12]. Завдяки всім цим особливостям Туреччина, одержуючи 2012 р. 3,1 % туристів зі світового туристичного ринку, 5,9 % – з європейського, займає 6-те місце у світі, а за прибутком від туризму – 12-те місце. За кількістю туристичних прибуттів її випереджають Франція, США, Китай, Іспанія та Італія [22]. За 2000–2012 рр. кількість туристичних прибуттів у Туреччину зросла в 3,3 раза і сягала 2012 р. 31,8 млн осіб. Тільки 2006 р. їхня кількість зменшилася через терористичні напади й загрози. В інші роки вона збільшувалася. У найближчій

перспективі ріст прибуттів триватиме (рис. 1), що засвідчує коефіцієнт детермінації ($R^2 = 0,9853$).

Туреччина входить до числа 50-ти країн світу, що формують загальносвітовий показник доходів від туристичної діяльності (25,7 млрд дол. США). Ріст туристичних прибуттів корелює зі зростанням доходів від туризму, які, порівняно з 2000 р., 2012 р. виросли в 3,4 раза (рис. 2), у той час як у світі – в 2,3 раза [13]. Причому 77,9 % доходів туристичному сектору принесли іноземні туристи й 22,1 % – турки, що проживають за кордоном і приїжджають в Туреччину у відпустку [2].

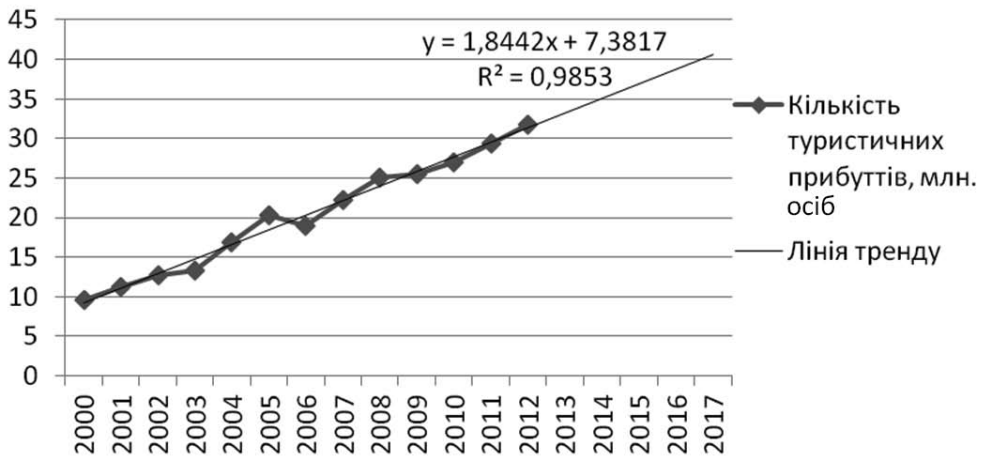

Рис. 1. Динаміка туристичних прибуттів (складено авторами за [1; 19; 20; 21])

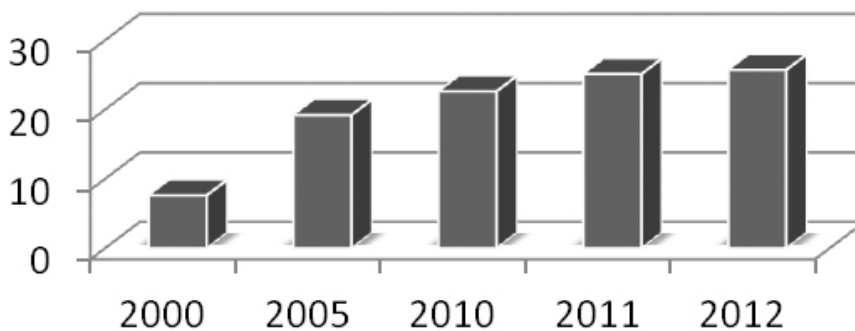

Рис. 2. Динаміка доходів від туризму, млрд дол. США (складено авторами за [13])

З кожним роком Туреччина притягує усе більше туристів з різних країн світу. Понад 60 % від загального в'їзного потоку Туреччини – туристи із країн ЄС. За

останні 10 років їхня кількість збільшилася майже втричі – з 6,5 до 18 млн осіб у рік [3]. Росте кількість відвідувачів із країн Близького Сходу, Африки, Азії та Америки.

Перше місце за кількістю туристичних прибуттів 2011 р. посіла Німеччина (4,8 млн осіб), друге – Росія (3,5 млн осіб), третє – Великобританія (2,6 млн осіб). Далі ідуть Іран, Болгарія, Нідерланди, Грузія, Франція, Сирія та США. З 8-ми країн кількість туристів, що відвідали Туреччину, перевищила 1 млн осіб [8].

За результатами щорічного дослідження «Worldwide Holiday Costs Barometer 2013» Туреччину визнано одним з 10-ти найдоступніших напрямів світового туризму. Цей список Туреччина очолює з 2008 р. Багато мандрівників ставлять Туреччину на перше місце за критерієм ціна/якість. За підрахунками Post Office, витрати двох дорослих людей при відпочинку на курорті на Егейському узбережжі в день становлять 79,5 дол. США [15].

Донедавна туристичні ресурси Туреччини використовували слабо. Тільки на початку 1980-х років, завдяки новій ринковій стратегії, у країні стали створювати сприятливі умови для розкриття потенціалу туризму. На розвиток цієї галузі позитивно вплинули: створення Банку туризму, Фонду розвитку туризму та Міністерства культури й туризму Туреччини, прийняття 1982 р. Закону «Про заохочення туристичного бізнесу».

Турецький уряд 2007 р. розробив Стратегію розвитку туризму Туреччини до 2023 р., спрямовану на посилення співробітництва між державним і приватним секторами у сфері розвитку туризму, підвищення впізнаваності, значимості, рентабельності туристичних курортів країни, що й передбачає створення світового бренду «Туреччина – курорт». Важливим завданням стратегії розвитку галузі до 2023 р. є як мінімум подвоєння кількості туристів і обсягу прибутку від туристичної діяльності [17], щоб за цими показниками потрапити в першу п'ятірку країн світу.

Відпочинок у Туреччині розглядають як об'єкт планування і як інструмент для усунення регіональної нерівності. З цієї метою Стратегією виділено 9 туристичних зон, об'єднаних у 3 групи: 1) за термальними джерелами; 2) за культурно-історичними ресурсами; 3) зони пляжного відпочинку. Виокремлено зону для екологічного туризму зі збереженням природних ресурсів і біорозмаїття – «Тетра Маре»: основна площа її покрита озерами на перетині Егейського й Середземного морів, Центральної Анатолії [4, с. 17–18].

Туреччина відома різноманітністю курортів для відпочинку й розваг, однак домінують за туристськими прибуттями з майже 80 % іноземних туристів два напрями – Стамбул та Анталія, незважаючи на активні зусилля з диверсифікованості туризму з погляду географії та змісту турів [14]. Для розвитку зв'язків між туристичними об'єктами в Туреччині виокремлюють так звані коридори розвитку туризму:

1) маслиновий коридор, який розвиватимуть як регіон оздоровчого туризму з наявністю численних видів рослин;

2) зимовий коридор, створений для розвитку зимового туризму;

3) релігійний коридор для розвитку релігійного туризму;

4) шовковий шлях, розташований на історичному місці «Шовкового шляху», розроблений для розвитку екотуризму, а також зимової туристичної інфраструктури регіону;

5) коридор Чорного моря, спрямований на розвиток внутрішнього туризму, маршрут якого з'єднуватиме прибережні міста країни;

6) плато коридору, що включає пейзажі та прибережну культуру;

7) культурний коридор на європейській частині Мармурового моря, створений для стійкого суспільного розвитку, збереження культурної спадщини й налагодження міжкультурного діалогу [4, с. 18].

Значну увагу в Туреччині приділяють диверсифікованості туристичних послуг і цілорічному використанню наявних ресурсів. Із цією метою розвивають центри на території Зимового туристичного коридору (Ерзинджан, Ерзурум, Агри, Карс і Ардахан) та областей. Вже створено 25 зимових туристичних центрів (з 48-ми потенційних) [11].

Серед альтернативних видів туризму основний акцент роблять на розвиток ділового, медичного, спортивного туризму. З цією метою, наприклад, у листопаді 2012 р. в Анталії пройшли дві міжнародні виставки оздоровчого та спортивного туризму, які відвідало близько 15 тис. осіб із усіх регіонів Туреччини та 25-ти країн. Понад 140 компаній представила проекти, проведено понад 2 тис. ділових переговорів [17].

У Туреччині налічують 37 лікарень із акредитацією JCI. За цим показником Туреччина посідає друге місце у світі після США, а вартість лікування значно нижча, ніж в основних конкурентів у цій сфері – Індії й Таїланду [5]. Усі клініки оснащені високотехнологічним обладнанням. Багато хто з них надає медичні послуги з лікування онкологічних захворювань, серцево-судинної хірургії, ортопедії, нейрохірургії, офтальмології, дитячої хірургії, пластичної хірургії та стоматології. Такі компанії, як «Medical Park» і «Anadolu Hızir Acil», акцентують увагу на якості послуг. Широка мережа філій дає змогу фахівцям ефективно враховувати запити турецьких і закордонних пацієнтів. На лікування в Туреччину 2011 р. приїхало близько 600 тис. осіб (з них 67 % – європейці) з 94-х країн світу. Крім цього, 250 тис. осіб купили путівки на термальні курорти й у центри реабілітації [17].

З початком економічної кризи зросла кількість пацієнтів зі США, Великобританії. Американці частіше користуються досвідом турецьких лікарів в області штучного запліднення, а британці – послугами пластичних хірургів і стоматологів. Оздоровчий туризм приносить країні 36 % усіх туристичних доходів. До 2020 р. Туреччина планує приймати понад 1 млн іноземних пацієнтів у рік. Серед галузей медичного туризму найперспективнішим є термальний і спа-туризм. У сфері термального туризму Туреччина у світі посідає сьоме місце та є лідером у Європі. Для посилення цього напрямку в туризмі почали швидкими темпами будувати обладнані готелі [17]. З метою просування медичного туризму розробляють новий проект з залучення в Туреччину пенсіонерів – передусім зі Скандинавських країн, уряд яких шукає шляхи зменшення витрат на лікування зазначеної категорії громадян. Отож заплановано будувати курорти у невеликих сільських поселеннях [5].

Для спортивного туризму в Туреччині розвивають: дайвінг, рафтинг, риболовлю, джип-сафарі, яхтинг, польоти на повітряній кулі, віндсерфінг, гірськолижні траси та інші напрями. У Туреччині діє 14 полів для гри в гольф, 20 центрів лижного спорту й близько 40 пристаней для яхт [10].

Анатолійське узбережжя має гарну тренувальну базу для футбольних команд, де щорічно з листопада до березня проводять футбольні збори професійних футбольних клубів Білорусії, Росії, України, країн Прибалтики, Австрії, Нідерландів і Німеччини.

Туристи з різних країн світу відвідують Туреччину для заняття альпінізмом і походів у гори: Арарат, Бейдаглари, Ерджиес, Болкар, Аладаглар, Лазистанський хребет, Марджан-даглари, Сіпан.

Новим видом туризму в Туреччині, що швидко розвивається, є спостереження за природою, у тім числі за птахами, загальна чисельність яких дорівнює кількості видів птахів, наявних у всій Європі. Перспективним напрямом може бути ботанічний і мисливський туризм.

Важливий потенціал для диверсифікованості туризму також представляють наявні на території Туреччини й відкриті для туризму печери (їх понад 30). Також є печери, в які можна заходити тільки в супроводі екскурсовода. Найдовша печера Туреччини – це Пинаргезу (15 км), а найглибша – Пейнирлікену в Мерсіні (глибина 1 429 м). У природних національних парках країни є можливості для активного відпочинку та знайомства з історичними пам'ятниками.

З метою розвитку релігійного туризму в Туреччині розроблений Проект релігійного туризму і трьох релігій (мусульманство, християнство, іудаїзм); підготовлений інвентар місць поклоніння та утворювань цих релігій, що збереглися до наших днів; визначено дев'ять центрів християнства [11].

У Туреччині проходять свята й фестивалі, які відзначаються місцевим колоритом і не мають аналогів у світі. Це залучає в країну чимало аматорів оригінальних видовищ і екзотичних розваг. Наприклад, частиною культури й народних звичаїв Туреччини є верблужі бої, які проводять щорічно із січня до березня на узбережжі Середземного, Мармурового та Егейського морів.

Завдяки зусиллям уряду й туристичних організацій у сфері туризму Туреччина підвищує рейтинг на міжнародному ринку туризму. Згідно з рейтингом країн світу за Індексом конкурентоспроможності сектору подорожей і туризму 2013 року, Туреччина займає 28 місце в Європі та 46 – у світі (2011 р. – 50) з індексом 4,44. За законодавчою базою Туреччина перебуває на 64 місці (4,62); за бізнесом й інфраструктурою – на 52 (4,08); за людськими, культурними і природними ресурсами – на 27 місці (4,63) [18].

Привабливість цієї країни полягає в її багатих культурних ресурсах (19 місце в рейтингу) з 20-ма об'єктами світової культурної спадщини, декількома міжнародними ярмарками й виставками, сильною творчою індустрією. Спостерігають прогрес, порівняно з 2011 р., у державній політиці та регулюванні у сфері туризму, поліпшенні інфраструктури авіасполучень (29 місце) і туристичної інфраструктури (45 місце). Однак деякі показники усе ще знижують загальну конкурентоспроможність країни: питання безпеки й захисту (79 місце), інфраструктура інформаційних і комунікаційних технологій (71 місце). Наземна транспортна інфраструктура не відповідає вимогам швидко зростаючого туристичного напрямку. Крім того, більше зусиль необхідно спрямувати на стійкий природний розвиток (95 місце) [18].

Турецька влада бере активну участь у виставках, виділяє значні бюджетні кошти на рекламу (2011 р. – 96,8 млн дол. США, 2012 р. – 45 млн дол. США). З них

майже половина припадає на важливі для Туреччини напрями: Німеччину, Росію, Великобританію, США. Найактивніше в Туреччині рекламують: культурний туризм, ігри в гольф, яхтинг, зимовий спорт, молодіжний і медичний туризм [16]. Для просування туризму Турецька організація туризму й реклами створює веб-портал.

Туреччина представляє важливий туристичний напрям світу для виїзного туризму, що стрімко розвивається. Державна туристична політика спрямована на подальший розвиток як традиційних, так і нових видів туризму в країні, реалізацію планів, розроблених на довгострокову перспективу, збереження природних та історико-культурних туристичних об'єктів, залучення уваги іноземних туристів з пізнавальними, лікувально-оздоровчими, екскурсійними та іншими цілями, всебічну підтримку й стимулювання розвитку підприємницької активності у сфері туризму, перетворення його в потужний сектор економіки країни й підвищення конкурентоспроможності Туреччини на світовому туристичному ринку. Досвід розвитку в'їзного туризму в Туреччині може бути корисним для України щодо залучення потоків іноземних туристів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. В 2012 году Турцию посетило более 31 миллиона туристов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mk-turkey.ru/tourism/2013/01/24/v-2012-godu-turciyu-posetilo-bole-31-milliona-turistov.html>.
2. Доходы Турции от туризма больше, чем считалось ранее [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://antalyatoday.ru/news/antalya-2928.html>.
3. Количество туристов в Турции из ЕС за последние 10 лет выросло в 3 раза [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mk-turkey.ru/tourism/2012/05/14/kolichestvo-turistov-v-turcii-iz-es-za-poslednie-10-let-vyroslo-v-3-raza.html>.
4. *Лиев А. С.* Основные направления государственной политики Турецкой республики в сфере туризма / А. С. Лиев // Экономика Крыма. – 2012. – 33 (40). – С. 14–18.
5. Медицинскому туризму Турции не хватает рекламы [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.tourvest.ru/news/3126.html>.
6. Рейтинг стран мира по уровню валового внутреннего продукта – информация об исследовании [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gtmarket.ru/ratings/rating-countries-gdp/rating-countries-gdp-info>.
7. Религия в Турции [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ayda.ru/turkey/religion/>
8. Россия находится на втором месте по количеству туристов, посетивших курорты Турции [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mk-turkey.ru/tourism/2012/01/25/turciya-rossiya-na-vtorom-meste-turistov-kurorty.html>.
9. Список стран по населению [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ru.wikipedia.org/wiki/Список_стран_по_населению.
10. Туризм [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://rc.invest.gov.tr/ru-RU/sectors/Pages/WellnessAndTourism.aspx>.
11. Туризм Турции [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://saglikturizmi.gov.tr/ru/82-.html>.
12. Турция вышла на 17 место среди мировых экономик [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mk-turkey.ru/economics/2012/12/28/turciya-vyshla-na-17-mesto-sredi-ekonomik-mira.html>.

13. Турция на 12-м месте в мире по доходам от туризма [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rusalanya.ru/alanya-informations/historical-pages/540--12-.html>.
14. Турция планирует наращивать доходы от туризма [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.resort-property.ru/Turkey/News/179>.
15. Турция снова возглавляет десятку самых дешевых туристических направлений мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mk-turkey.ru/tourism/2013/03/01/turciya-snova-vozglavljaet-desyatku-samyh-deshevyh-turisticheskikh-napravlenij-mira.html>.
16. Турция создает веб-портал о стране [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://news.turizm.ru/turkey/39113.html> 27 ноября 2012 г.
17. Турция-2023: Диверсификация туризма [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kapital.kz/kapital-style/9076/turciya-2023-diversifikaciya-turizma.html>.
18. Travel and Tourism Competitiveness Index 2013 [Electronic resource]. – Mode of access : http://www3.weforum.org/docs/TTCR/2013/TTCR_CountryHighlights_2013.pdf
19. UNWTO Tourism Highlights, 2005 [Electronic resource]. – Mode of access : http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2005.pdf.
20. UNWTO Tourism Highlights, 2008 [Electronic resource]. – Mode of access: http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2008.pdf.
21. UNWTO Tourism Highlights, 2009 [Electronic resource]. – Mode of access : http://tourlib.net/wto/WTO_highlights_2009.pdf.
22. UNWTO World Tourism Barometer [Electronic resource]. – Mode of access : <http://mkt.unwto.org/en/barometer>.

*Стаття надійшла до редколегії 25.06.2013 р.
Прийнята до друку 28.07.2013 р.*

TURKEY AS DESTINATION OF EXIT TOURISM: MODERN ACTUALS AND PERSPECTIVES ON DEVELOPMENT

Svetlana Yurchenko, Elena Yurchenko
*Kharkiv National University named V.N. Karazin,
Sq., 4, Kharkov, Ukraine, 61022,
e-mail: svetaltros@mail.ru*

Turkish Republic is considered as one of the main directions of exit tourism at the world tourism market in this article. Main preconditions of entrance tourism development in the country at the present stage and its role in the economic development of Turkey are characterized. Dynamics of tourist arrivals and income are considered. The main tourist flow direction are revealed. Importance of national tourism policy is shown, the essence of Strategy of tourism development in Turkey till 2023 is revealed. The Strategy is aimed at year-around using of tourism resources, expansion of tourism geography, creating of the world brand «Turkey – resort». Forecast of tourist arrivals is made for the next 5 years. Problems of tourism activities, main tourism types are considered and perspectives of its development are described. Changes in rating of Turkey competitiveness at the international tourism market is shown.

Key words: Turkish Republic, international tourism, Strategy of tourism, economic development of Turkey.

ТУРЦИЯ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ВЫЕЗДНОГО ТУРИЗМА: СОВРЕМЕННЫЕ РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Светлана Юрченко, Елена Юрченко

*Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина,
пл. Свободы, 4, г. Харьков, Украина, 61022,
e-mail: svetalaros@mail.ru*

Рассмотрена Турецкая Республика как одно из важнейших направлений выездного туризма на международном туристическом рынке. Охарактеризованы главные предпосылки развития въездного туризма в стране на современном этапе и его роль в экономическом развитии Турции. Рассмотрена динамика туристических прибытий и доходов от туризма. Выявлены основные направления потоков туристов. Показано значение государственной туристической политики, раскрыта суть Стратегии развития туризма Турции до 2023 года, направленная на круглогодичное использование туристических ресурсов, расширение географии туризма, создание мирового бренда «Турция – курорт». Спрогнозировано количество туристических прибытий в страну на ближайшие 5 лет. Рассмотрены проблемы туристического бизнеса, основные виды туризма в Турции и определены перспективы его развития. Отражены изменения в рейтинге конкурентоспособности Турции на международном рынке туризма.

Ключевые слова: Турецкая Республика, туристический бизнес, стратегия развития туризма, экономика Турции.